

ابوالبركات بلقی

بَلْقِی (بَلْقِی)، ابوالبركات، محمد بن محمد بن ابراهیم سلمی، **فقیه مالکی**، **قاضی** و از مشاهیر **حدیث** و **انب** و **تصوف اندلس** در **قرن** هشتم هجری می‌باشد.

فهرست مندرجات

- ۱ - شهرت بلقی
- ۲ - محل ولادت
- ۳ - نسل بلقی
- ۴ - جد بلقی
- ۵ - تحصیلات
- ۶ - بلقی در منصب قضا
- ۷ - شهرت بلقی در تعلیم و قضا
- ۸ - انکار کرامت صوفیان توسط بلقی
- ۹ - مناصب مختلف بلقی
- ۱۰ - عاقبت بلقی
- ۱۱ - مشایخ و اساتید بلقی
- ۱۲ - شاگردان بلقی
- ۱۳ - سرآمد بودن بلقی در علوم مختلف
- ۱۴ - آثار بلقی
- ۱۵ - آثار ناتمام بلقی
- ۱۶ - فهرست منابع
- ۱۷ - یانویس
- ۱۸ - منبع

شهرت بلقی

وی، به ابن الحاج نیز **شهرت** دارد.

محل ولادت

- در ۶۸۰ در خاندانی پرسابقه در **علم** و دیانت، در **بلقی**، از توابع **المریه اندلس**، متولد شد.
- [۱] ابن جزری، غایة النهاية فی طبقات الفراء، ج ۲، ص ۲۳۵، چاپ برگشتسر، قاهره.
 - [۲] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۴۴، چاپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۳۹۷-۱۹۷۳-۱۹۷۷.
 - [۳] ابن فرحون، الدبیاج المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، ج ۲، ص ۲۶۹، چاپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۳۹۴/۱۹۷۴.

نسل بلقی

- نسل** او را به **حارثة بن عیسا بن مرداس**، **صحابی پیامبر اکرم** صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم از **قبیله بنی سلیم** نسبت می‌دهند.
- [۴] عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۸، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
 - [۵] ابن قاضی، جذوة الاقتباس فی ذکر من حلّ من الاعلام مدینة فلس، ج ۱، ص ۲۹۲، ج ۱، رباط ۱۹۷۳.
 - [۶] ابن فرحون، الدبیاج المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، ج ۲، ص ۲۶۹، چاپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۳۹۴/۱۹۷۴.
 - [۷] احمد بن محمد مقرئ، ازهار الرياض فی اخبار عیاض، ج ۱، ص ۴۱، چاپ مصطفی سقا، ابراهیم ابیاری، و عبدالحفیظ شلی، قاهره ۱۹۳۹-۱۹۴۲.

- جد او ابراهیم، در اندلس و مغرب مشهور به **ابن الحاج**، از اولیا و **مشایخ صوفیه** و صاحب **کرامت** و قبرش زیارتگاه مردم بود.
- [۸] احمد بن محمد مقرئ، فنج الطیب، ج ۵، ص ۴۷۱، چاپ احسان عیلس، بیروت ۱۳۸۸/۱۹۶۸.
- [۹] احمد بن محمد مقرئ، فنج الطیب، ج ۵، ص ۴۷۴، چاپ احسان عیلس، بیروت ۱۳۸۸/۱۹۶۸.
- [۱۰] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۴۳، چاپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- [۱۱] عیلس بن ابراهیم مراکش، الاعلام بمن حلّ مراکش و اعمت من الاعلام، ج ۳، ص ۳۲۵-۳۲۶، ج ۳، فلس ۱۹۳۷/۱۳۵۵.

تحصیلات

- بلقی **تعلیم** را در المریه،
- [۱۲] ابن حجر عسقلانی، الدرر الكامنة فی اعیان المائة الثامنة، ج ۴، ص ۱۵۵، بیروت ۱۹۹۳/۱۴۱۴.
- [۱۳] ابن فرحون، الدبیاج المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، ج ۲، ص ۲۷۰، چاپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۹۷۴/۱۳۹۴.
- و سپس **اشبیلیه**
- [۱۴] عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۸، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
- آغاز کرد و سپس به **مغرب** رفت و در **بجایه** محضر **ابو عبدالله محمد بن غریون** و **ابو علی منصور بن احمد بن عبدالحق مشدالی** را درک کرد.
- [۱۵] ابن جزری، غایة النهایة فی طبقات الفراء، ج ۲، ص ۲۳۵، چاپ برگشتنر، قاهره.
- [۱۶] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۳، او، المرقبة الغلبا فیمن يستحق القضاء والفئیا، چاپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵.
- آنگاه به **مراکش** و سپس به **سینته** رفت
- [۱۷] عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۸، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
- و پس از آن دوباره به اندلس بازگشت.

بلقی در منصب قضا

- بلقی در دوران زندگی منصب **قضا** را ابتدا در شهرهای **شلش** (۷۱۰)، **مریله** و **اسطیونه** به عهده گرفت،
- [۱۸] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۴، او، المرقبة الغلبا فیمن يستحق القضاء والفئیا، چاپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵.
- [۱۹] ابن قاضی، جنوة الاقتباس فی ذکر من حلّ من الاعلام مدينة فلس، ج ۱، ص ۲۹۲، ج ۱، رباط ۱۹۷۳.
- آنگاه در **مالقه** ساکن شد و از **قاضی ابو عبدالله طنجالی** بهره فراوان برد.
- [۲۰] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۳، او، المرقبة الغلبا فیمن يستحق القضاء والفئیا، چاپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵.

شهرت بلقی در تعلیم و قضا

- او بتدریج در تعلیم، قضا، **خطابه**، **زهد** و خدمت به مردم
- [۲۱] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۴، او، المرقبة الغلبا فیمن يستحق القضاء والفئیا، چاپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵.
- [۲۲] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۴۴-۱۴۵، چاپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- [۲۳] عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۸، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
- [۲۴] ابن فرحون، الدبیاج المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، ج ۲، ص ۲۷۰، چاپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۹۷۴/۱۳۹۴.
- [۲۵] ابن حجر عسقلانی، الدرر الكامنة فی اعیان المائة الثامنة، ج ۴، ص ۱۵۶، بیروت ۱۹۹۳/۱۴۱۴.
- [۲۶] ابن خلدون، المقامة، ج ۲، ص ۵۳۸ - ۵۳۹، تونس ۱۹۸۹.
- شهرت یافت.

انکار کرامت صوفیان توسط بلقی

- وی از جمله زهدی بود که کرامت افسانه آمیز **صوفیان** را انکار می کرد.
- [۲۷] عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۸، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.

مناصب مختلف بلقی

مدتی در **مسجد جامع** المریه منصب تعلیم و چندی نیز منصب قضای بزجه، دلا به، بنیول و فنیانه را داشت

- [۱۷۸] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۴۵، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷. و در ۷۳۵ پس از درگذشت **ابو عمرو بن منظور**، به جای او امر قضا و خطابه مالمه را عهده دار شد.
- [۱۷۹] ابن حجر عسقلانی، الدرر الكامنة فی اعیان المائة الثامنة، ج ۴، ص ۱۵۶، بیروت ۱۹۹۳/۱۴۱۴.
- [۱۸۰] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۴، او، المَرْقَبَةُ العَلِیَا فِیْمَنْ یَسْتَحَقُّ القَضَاءَ وَالفُتْیَا، چلپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵. سپس همین منصب را در ۷۴۷ در المریه و غرناطه
- [۱۸۱] عیسی بن ابراهیم مراکش، الاعلام بمن حلّ مراکش و اعلت من الاعلام، ج ۳، ص ۳۲۷، ج ۳، فلس ۱۹۳۷/۱۳۵۵.
- [۱۸۲] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۴۶-۱۴۷، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- [۱۸۳] خیرالدین زرکلی، الاعلام، ج ۷، ص ۳۹، بیروت ۱۹۸۰.
- به عهده گرفت. در ۷۶۰ بعد از وفات **شیخ ابوالقاسم جانج**، قضاوت سبته
- [۱۸۴] ابن خطیب، اللحة البدریة فی النولة النصریة، ج ۱، ص ۱۱۶، بیروت ۱۹۸۰/۱۴۰۰.
- و سپس غرناطه و در همین اثنا منصب مهم سفارت بین ملوک اندلس و مغرب را عهده دار شد. او به پذیرش مسئولیت‌های مختلف و مسافرت زیاد معروف بود.
- [۱۸۵] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۴، او، المَرْقَبَةُ العَلِیَا فِیْمَنْ یَسْتَحَقُّ القَضَاءَ وَالفُتْیَا، چلپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵.
- [۱۸۶] عمر فَرُوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۸، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.

عاقبت بلقیقی

- بلقیقی در اواخر **عمر** از تمام مناصب، جز سمت قضا و خطابه المریه، کنار گرفته و سرانجام در ۷۷۳ در همانجا وفات یافت.
- [۱۸۷] عمر فَرُوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۸، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
- [۱۸۸] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۴-۲۰۵، او، المَرْقَبَةُ العَلِیَا فِیْمَنْ یَسْتَحَقُّ القَضَاءَ وَالفُتْیَا، چلپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵. تاریخ فوتش را به اختلاف ۷۷۰
- [۱۸۹] ابن جزری، غایة النهایة فی طبقات الفُراء، ج ۲، ص ۲۳۶، چلپ برگشتر سر، قاهره. و ۷۷۱
- [۱۹۰] محمد عبدالحی بن عبدالکبیر کتانی، فهرس الفهارس والاثبت، ج ۱، ص ۱۵۳، چلپ احسان عیسی، بیروت ۱۹۸۲/۱۴۰۲، محمد بن محمد مخلوف، شجرة النور الزکیة فی طبقات المالکیة، بیروت ۱۳۵۰.
- [۱۹۱] محمد بن محمد وزیر، الخلل السُنْدُسِیة فی الاخبار التونسِیة، ج ۲، ص ۱۷۸، محمد حبیب هیله، بیروت ۱۹۸۵.
- [۱۹۲] احمد بن محمد مقرئ، نفع الطیب، ج ۶، ص ۴۸۷، چلپ احسان عیسی، بیروت ۱۳۸۸/۱۹۶۸.
- و ۷۷۴
- [۱۹۳] ابن حجر عسقلانی، الدرر الكامنة فی اعیان المائة الثامنة، ج ۴، ص ۱۵۷، بیروت ۱۹۹۳/۱۴۱۴.
- آورده اند.

مشایخ و اساتید بلقیقی

- مشایخ و اساتید بلقیقی در **علوم** مختلف متعدّدند که جز آنچه یاد شد می‌توان از عمویش **ابوالقاسم بن ابراهیم**، **ابو عبدالله جُخْدَری** شاعر، **ابو عبدالله بن رُشید** محنت، **ابو عبدالله بن رافع**، **ابوزید جزولی**، **ابو عبدالله بن فُخّار نحوی** و **ابن بنّای** ریاضیدان مراکش نام برد.
- [۱۹۴] ابن حجر عسقلانی، الدرر الكامنة فی اعیان المائة الثامنة، ج ۴، ص ۱۵۵، بیروت ۱۹۹۳/۱۴۱۴.
- [۱۹۵] ابن فرحون، الیابیج المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، ج ۲، ص ۲۷۱، چلپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۹۷۴/۱۳۹۴.
- [۱۹۶] ابن قاضی، جنوة الاقبلیس فی ذکر من حلّ من الاعلام مدینة فلس، ج ۱، ص ۲۹۲، ج ۱، رباط ۱۹۷۳.
- [۱۹۷] احمد بن محمد مقرئ، ازهار الریاض فی اخبار عیاض، ج ۲، ص ۳۵۶، چلپ مصطفی سقا، ابراهیم ابیاری، و عبدالحفیظ شلیبی، قاهره ۱۹۳۹-۱۹۴۲.
- [۱۹۸] ابن جزری، غایة النهایة فی طبقات الفُراء، ج ۲، ص ۲۳۵-۲۳۶، چلپ برگشتر سر، قاهره.

شاگردان بلقیقی

- بلقیقی شاگردان نام آوری داشت که برخی از آنها عبارت‌اند از: **ابن خلدون مورخ** نامدار که در مقدمه **تاریخ** خود،
- [۱۹۹] ابن خلدون، تاریخ ابن خلدون المُسمّی دیوان المبتدا والخبر فی تاریخ العرب والبربر ومن عاصرهم من ذوی السلطان الاکبر، ج ۲، ص ۷۵۴، چلپ خلیل شحاده و سهیل زکار، بیروت ۱۹۸۸/۱۴۰۸.
- بلقیقی را آگاه از زبان عرب و دارای قریحه **شعر** خواننده و در تاریخ خود
- [۲۰۰] ابن خلدون، تاریخ ابن خلدون المُسمّی دیوان المبتدا والخبر فی تاریخ العرب والبربر ومن عاصرهم من ذوی السلطان الاکبر، ج ۷، ص ۵۳۶-۵۳۷، چلپ خلیل شحاده و سهیل زکار، بیروت ۱۹۸۸/۱۴۰۸.
- او را از بزرگترین **محنتان** و ادیبان و **سخنوران** ذکر کرده است؛ **ابن خطیب**، مورخ، **طیبی** و ادیب معروف، که او را به احترام تمام یاد کرده و **شیخ** و **استاد** خود نامیده است
- [۲۰۱] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۴، ص ۴۵۸، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- [۲۰۲] ابن خطیب، الکتبیه الکامنة فی من لقیناه بالاندلس من شعراء المائة الثامنة، ج ۱، ص ۱۲۷-۱۲۸، چلپ احسان عیسی، بیروت ۱۹۶۳.
- ابوزکریا سراج محنت اندلسی
- [۲۰۳] عیسی بن ابراهیم مراکش، الاعلام بمن حلّ مراکش و اعلت من الاعلام، ج ۳، ص ۳۴۸، ج ۳، فلس ۱۹۳۷/۱۳۵۵.
- [۲۰۴] محمد عبدالحی بن عبدالکبیر کتانی، فهرس الفهارس والاثبت، ج ۱، ص ۱۵۳، چلپ احسان عیسی، بیروت ۱۹۸۲/۱۴۰۲، محمد بن محمد مخلوف، شجرة النور الزکیة فی طبقات المالکیة، بیروت ۱۳۵۰.
- اسماعیل بن هانی مالکی قاضی دمشق؛ محمد بن محمد انصاری نحوی و ابو عبدالله بری.
- [۲۰۵] ابن جزری، غایة النهایة فی طبقات الفُراء، ج ۲، ص ۲۳۵، چلپ برگشتر سر، قاهره.

بلفیقی علاوه بر قضا و خطابه و قرانت، در علوم گوناگونی همچون حدیث و رجال و اصول فقه و ادبیات و منطق نیز سرآمد بود. [۵۶] ابن فرحون، الدبیاح المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، ج ۲، ص ۲۷۰، چپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۹۷۴/۱۳۹۴.

آثار بلفیقی

- تألیفات نفیس و اشعار لطیفی از او به جا مانده و توانایش در شعر در دیوان بزرگش به نام **الغیب والأجاج** مشهور است.
- [۵۷] علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۴، او، المرّقبّة الغلیبا فیمن یستحقّ القضاء والفُتیا، چپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵.
- [۵۸] برای نمونه شعر و تفسیر و شرح حدیث او رجوع کنید به، احمد بن محمد مقرئ، ج ۵، ص ۴۷۸-۴۸۷، نفع الطیب، چپ احسان عیلس، بیروت ۱۳۸۸/۱۹۶۸.
- [۵۹] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۵۰، چپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۷-۱۳۹۳/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- [۶۰] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۶۹، چپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۷-۱۳۹۳/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- [۶۱] ابن خطیب، الکتبیه الکامنة فی من لقیناه بالاندلس من شعراء المائة الثامنة، ج ۱، ص ۱۲۸، چپ احسان عیلس، بیروت ۱۹۶۳.
- [۶۲] ابن خطیب، الکتبیه الکامنة فی من لقیناه بالاندلس من شعراء المائة الثامنة، ج ۱، ص ۱۳۴، چپ احسان عیلس، بیروت ۱۹۶۳.
- [۶۳] عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۴۹۹، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
- [۶۴] عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، ص ۵۰۳، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
- [۶۵] ابن قاضی، جنوة الاقبتیس فی ذکر من حلّ من الاعلام مدينة فلس، ج ۱، ص ۲۹۱-۲۹۵، ج ۱، رباط ۱۹۷۳.
- [۶۶] ابن قاضی، درة الحجال فی أسماء الرجال (ذیل وفیلت الاعیان)، ج ۱، ص ۴۷-۴۹، چپ محمد احمدی ابوالنور، ج ۱، قاهره ۱۹۷۰/۱۳۹۰.
- از دیگر آثار او گزارش کوتاه زندگی **ابن بطوطه** سیاح معروف است که بلفیقی نیز در **غرناطه** با وی ملاقت کرده است. این گزارش را ابن خطیب در **الاحاطه**
- [۶۷] ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، ج ۳، ص ۲۷۳، چپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۷-۱۳۹۳/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- آورده است.

آثار ناتمام بلفیقی

- آثار بلفیقی که اغلب ناتمام مانده، در **سیره** و **تراجم** و **تاریخ** است.
- [۶۸] ابن فرحون، ج ۲، ص ۲۷۱-۲۷۲، الدبیاح المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، چپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۹۷۴/۱۳۹۴.
- [۶۹] اسماعیل بغدادی، هدیة العارفین، ج ۶، ستون ۱۶۵، در حاجی خلیفه، کشف الظنون، ج ۶، بیروت ۱۹۹۰/۱۴۱۰.
- [۷۰] خیرالدین زرکلی، ج ۷، ص ۳۹، الاعلام، بیروت ۱۹۸۰.
- [۷۱] مقاله جامع ژبیرت در مجله اندلس، ج ۲۸، ص ۳۸۱-۴۲۴، که درباره شخصیت ادبی و تاریخی او بویژه آثار ادبیش نگاشته شده است.

فهرست منابع

- (۱) ابن جزری، غایة النهایة فی طبقت الفراء، چپ برگستر سر، قاهره.
- (۲) ابن حجر عسقلانی، الدرر الکامنة فی اعیان المائة الثامنة، بیروت ۱۹۹۳/۱۴۱۴.
- (۳) ابن خطیب، الاحاطة فی اخبار غرناطه، چپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
- (۴) ابن خطیب، الکتبیه الکامنة فی من لقیناه بالاندلس من شعراء المائة الثامنة، چپ احسان عیلس، بیروت ۱۹۶۳.
- (۵) ابن خطیب، للمحة البدریة فی الدولة النصریة، بیروت ۱۹۸۰/۱۴۰۰.
- (۶) ابن خلدون، تاریخ ابن خلدون المسمی دیوان المبتدا والخبر فی تاریخ العرب والبربر ومن عاصرهم من ذوی السلطان الاکبر، چپ خلیل شحاده و سهیل زکار، بیروت ۱۴۰۸/۱۹۸۸.
- (۷) ابن خلدون، المقامة، تونس ۱۹۸۹.
- (۸) ابن فرحون، الدبیاح المذهب فی معرفة اعیان علماء المذهب، چپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۹۷۴/۱۳۹۴.
- (۹) ابن قاضی، جنوة الاقبتیس فی ذکر من حلّ من الاعلام مدينة فلس، ج ۱، رباط ۱۹۷۳.
- (۱۰) ابن قاضی، درة الحجال فی أسماء الرجال (ذیل وفیلت الاعیان)، چپ محمد احمدی ابوالنور، ج ۱، قاهره ۱۹۷۰/۱۳۹۰.
- (۱۱) اسماعیل بغدادی، هدیة العارفین، ج ۲، در حاجی خلیفه، کشف الظنون، ج ۶، بیروت ۱۹۹۰/۱۴۱۰.
- (۱۲) خیرالدین زرکلی، الاعلام، بیروت ۱۹۸۰.
- (۱۳) عمر فرّوخ، تاریخ الادب العربی، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
- (۱۴) محمد عبدالحی بن عبدالکبیر کتانی، فهرس الفهارس والاثبت، چپ احسان عیلس، بیروت ۱۹۸۲/۱۴۰۲، محمد بن محمد مخلوف، شجرة النور الزکیة فی طبقت المالکیة، بیروت ۱۳۵۰.
- (۱۵) عیلس بن ابراهیم مراکش، الاعلام بمن حلّ مراکش و اعملت من الاعلام، ج ۳، فلس ۱۹۳۷/۱۳۵۵.
- (۱۶) احمد بن محمد مقرئ، از هار الریاض فی اخبار عیاض، چپ مصطفی سقا، ابراهیم ابیاری، و عبدالحفیظ شلیبی، قاهره ۱۹۳۹-۱۹۴۲.
- (۱۷) احمد بن محمد مقرئ، نفع الطیب، چپ احسان عیلس، بیروت ۱۳۸۸/۱۹۶۸.
- (۱۸) علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، او، المرّقبّة الغلیبا فیمن یستحقّ القضاء والفُتیا، چپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۹۹۵/۱۴۱۵.
- (۱۹) محمد بن محمد وزیر، الخلل السندسیة فی الاخبار التونسیة، محمد حبیب هیله، بیروت ۱۹۸۵.

١. ↑ ابن جزري، غاية النهاية في طبقات الفُراء، ج٢، ص٢٣٥، چلپ برگشترسر، قاهره.
٢. ↑ ابن خطيب، الاحاطة في اخبار غرناطه، ج٢، ص١٤٤، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ١٣٩٣-١٣٩٧/١٩٧٣-١٩٧٧.
٣. ↑ ابن فرحون، الديباج المذهب في معرفة اعيان علماء المذهب، ج٢، ص٢٦٩، چلپ محمد احمدى ابوالنور، قاهره ١٩٧٤/١٣٩٤.
٤. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج٦، ص٤٩٨، ج٦، بيروت ١٩٨٣.
٥. ↑ ابن قاضي، جنوة الاقتباس في ذكر من حلّ من الاعلام مدينة فلس، ج١، ص٢٩٢، ج١، ريلط ١٩٧٣.
٦. ↑ ابن فرحون، الديباج المذهب في معرفة اعيان علماء المذهب، ج٢، ص٢٦٩، چلپ محمد احمدى ابوالنور، قاهره ١٩٧٤/١٣٩٤.
٧. ↑ احمد بن محمد مقرئ، ازهار الرياض في اخبار عياض، ج١، ص٤١، چلپ مصطفى سقا، ابراهيم ابيارى، و عبدالحفيظ شلبي، قاهره ١٩٣٩-١٩٤٢.
٨. ↑ احمد بن محمد مقرئ، نفع الطيب، ج٥، ص٤٧١، چلپ احسان عيلس، بيروت ١٣٨٨/١٩٦٨.
٩. ↑ احمد بن محمد مقرئ، نفع الطيب، ج٥، ص٤٧٤، چلپ احسان عيلس، بيروت ١٣٨٨/١٩٦٨.
١٠. ↑ ابن خطيب، الاحاطة في اخبار غرناطه، ج٢، ص١٤٣، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ١٣٩٣-١٣٩٧/١٩٧٣-١٩٧٧.
١١. ↑ عيلس بن ابراهيم مراکشى، الاعلام بمن حلّ مراکش و اعلمت من الاعلام، ج٣، ص٣٢٥-٣٢٦، ج٣، فلس ١٩٣٧/١٣٥٥.
١٢. ↑ ابن حجر عسقلاني، الدرر الكامنة في اعيان المائة الثامنة، ج٤، ص١٥٥، بيروت ١٩٩٣/١٤١٤.
١٣. ↑ ابن فرحون، الديباج المذهب في معرفة اعيان علماء المذهب، ج٢، ص٢٧٠، چلپ محمد احمدى ابوالنور، قاهره ١٩٧٤/١٣٩٤.
١٤. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج٦، ص٤٩٨، ج٦، بيروت ١٩٨٣.
١٥. ↑ ابن جزري، غاية النهاية في طبقات الفُراء، ج٢، ص٢٣٥، چلپ برگشترسر، قاهره.
١٦. ↑ على بن عبدالله نباهي، تاريخ قضاة الاندلس، ج١، ص٢٠٣، او، المرقية الغلبا فيمن يستحقّ القضاء والفتيا، چلپ مريم قاسم طويل، بيروت ١٩٩٥/١٤١٥.
١٧. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج٦، ص٤٩٨، ج٦، بيروت ١٩٨٣.
١٨. ↑ على بن عبدالله نباهي، تاريخ قضاة الاندلس، ج١، ص٢٠٤، او، المرقية الغلبا فيمن يستحقّ القضاء والفتيا، چلپ مريم قاسم طويل، بيروت ١٩٩٥/١٤١٥.
١٩. ↑ ابن قاضي، جنوة الاقتباس في ذكر من حلّ من الاعلام مدينة فلس، ج١، ص٢٩٢، ج١، ريلط ١٩٧٣.
٢٠. ↑ على بن عبدالله نباهي، تاريخ قضاة الاندلس، ج١، ص٢٠٣، او، المرقية الغلبا فيمن يستحقّ القضاء والفتيا، چلپ مريم قاسم طويل، بيروت ١٩٩٥/١٤١٥.
٢١. ↑ على بن عبدالله نباهي، تاريخ قضاة الاندلس، ج١، ص٢٠٤، او، المرقية الغلبا فيمن يستحقّ القضاء والفتيا، چلپ مريم قاسم طويل، بيروت ١٩٩٥/١٤١٥.
٢٢. ↑ ابن خطيب، الاحاطة في اخبار غرناطه، ج٢، ص١٤٤-١٤٥، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ١٣٩٣-١٣٩٧/١٩٧٣-١٩٧٧.
٢٣. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج٦، ص٤٩٨، ج٦، بيروت ١٩٨٣.
٢٤. ↑ ابن فرحون، الديباج المذهب في معرفة اعيان علماء المذهب، ج٢، ص٢٧٠، چلپ محمد احمدى ابوالنور، قاهره ١٩٧٤/١٣٩٤.
٢٥. ↑ ابن حجر عسقلاني، الدرر الكامنة في اعيان المائة الثامنة، ج٤، ص١٥٦، بيروت ١٩٩٣/١٤١٤.
٢٦. ↑ (ابن خلدون، المقامة، ج٢، ص٥٣٨ - ٥٣٩، تونس ١٩٨٩).
٢٧. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج٦، ص٤٩٨، ج٦، بيروت ١٩٨٣.
٢٨. ↑ ابن خطيب، الاحاطة في اخبار غرناطه، ج٢، ص١٤٥، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ١٣٩٣-١٣٩٧/١٩٧٣-١٩٧٧.
٢٩. ↑ ابن حجر عسقلاني، الدرر الكامنة في اعيان المائة الثامنة، ج٤، ص١٥٦، بيروت ١٩٩٣/١٤١٤.
٣٠. ↑ على بن عبدالله نباهي، تاريخ قضاة الاندلس، ج١، ص٢٠٤، او، المرقية الغلبا فيمن يستحقّ القضاء والفتيا، چلپ مريم قاسم طويل، بيروت ١٩٩٥/١٤١٥.
٣١. ↑ عيلس بن ابراهيم مراکشى، الاعلام بمن حلّ مراکش و اعلمت من الاعلام، ج٣، ص٣٢٧، ج٣، فلس ١٩٣٧/١٣٥٥.
٣٢. ↑ ابن خطيب، الاحاطة في اخبار غرناطه، ج٢، ص١٤٤-١٤٥، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ١٣٩٣-١٣٩٧/١٩٧٣-١٩٧٧.
٣٣. ↑ خير الدين زركلى، الاعلام، ج٧، ص٣٩، بيروت ١٩٨٠.
٣٤. ↑ ابن خطيب، اللحة البدرية في النولة النصرية، ج١، ص١١٦، بيروت ١٩٨٠/١٤٠٠.
٣٥. ↑ على بن عبدالله نباهي، تاريخ قضاة الاندلس، ج١، ص٢٠٤، او، المرقية الغلبا فيمن يستحقّ القضاء والفتيا، چلپ مريم قاسم طويل، بيروت ١٩٩٥/١٤١٥.
٣٦. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج٦، ص٤٩٨، ج٦، بيروت ١٩٨٣.
٣٧. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج٦، ص٤٩٨، ج٦، بيروت ١٩٨٣.
٣٨. ↑ على بن عبدالله نباهي، تاريخ قضاة الاندلس، ج١، ص٢٠٤-٢٠٥، او، المرقية الغلبا فيمن يستحقّ القضاء والفتيا، چلپ مريم قاسم طويل، بيروت ١٩٩٥/١٤١٥.
٣٩. ↑ ابن جزري، غاية النهاية في طبقات الفُراء، ج٢، ص٢٣٦، چلپ برگشترسر، قاهره.
٤٠. ↑ محمد عبدالحى بن عبدالكبير كتانى، فهرس الفهارس والاثبت، ج١، ص١٥٣، چلپ احسان عيلس، بيروت ١٩٨٢/١٤٠٢، محمد بن محمد مخلوف، شجرة النور الزكية في طبقات المالكية، بيروت ١٣٥٠.
٤١. ↑ محمد بن محمد وزير، الخلل السندسية في الاخبار التونسية، ج٢، ص١٧٨، محمد حبيب هيله، بيروت ١٩٨٥.
٤٢. ↑ احمد بن محمد مقرئ، نفع الطيب، ج٥، ص٤٨٧، چلپ احسان عيلس، بيروت ١٣٨٨/١٩٦٨.
٤٣. ↑ ابن حجر عسقلاني، الدرر الكامنة في اعيان المائة الثامنة، ج٤، ص١٥٧، بيروت ١٩٩٣/١٤١٤.
٤٤. ↑ ابن حجر عسقلاني، الدرر الكامنة في اعيان المائة الثامنة، ج٤، ص١٥٥، بيروت ١٩٩٣/١٤١٤.
٤٥. ↑ ابن فرحون، الديباج المذهب في معرفة اعيان علماء المذهب، ج٢، ص٢٧١، چلپ محمد احمدى ابوالنور، قاهره ١٩٧٤/١٣٩٤.
٤٦. ↑ ابن قاضي، جنوة الاقتباس في ذكر من حلّ من الاعلام مدينة فلس، ج١، ص٢٩٢، ج١، ريلط ١٩٧٣.
٤٧. ↑ احمد بن محمد مقرئ، ازهار الرياض في اخبار عياض، ج٢، ص٣٥٦، چلپ مصطفى سقا، ابراهيم ابيارى، و عبدالحفيظ شلبي، قاهره ١٩٣٩-١٩٤٢.
٤٨. ↑ ابن جزري، غاية النهاية في طبقات الفُراء، ج٢، ص٢٣٥-٢٣٦، چلپ برگشترسر، قاهره.
٤٩. ↑ ابن خلدون، تاريخ ابن خلدون المسمى ديوان المبتدا والخبر في تاريخ العرب والبربر ومن عاصرهم من نوى السلطان الاكبر، ج٢، ص٧٥٤، چلپ خليل شحاده و سهيل زكار، بيروت ١٩٨٨/١٤٠٨.
٥٠. ↑ ابن خلدون، تاريخ ابن خلدون المسمى ديوان المبتدا والخبر في تاريخ العرب والبربر ومن عاصرهم من نوى السلطان الاكبر، ج٧، ص٥٣٥-٥٣٦، چلپ خليل شحاده و سهيل زكار، بيروت ١٩٨٨/١٤٠٨.
٥١. ↑ ابن خطيب، الاحاطة في اخبار غرناطه، ج٤، ص٤٥٨، چلپ محمد عبدالله عنان، قاهره ١٣٩٣-١٣٩٧/١٩٧٣-١٩٧٧.
٥٢. ↑ ابن خطيب، الكتيبة الكامنة في من لقيناه بالاندلس من شعراء المائة الثامنة، ج١، ص١٢٧-١٢٨، چلپ احسان عيلس، بيروت ١٩٦٣.
٥٣. ↑ عيلس بن ابراهيم مراکشى، الاعلام بمن حلّ مراکش و اعلمت من الاعلام، ج٣، ص٣٤٨، ج٣، فلس ١٩٣٧/١٣٥٥.

۵۴. ↑ محمد عبدالحی بن عبدالکبیر کتانی، فهرس الفهارس والاثبت، ج ۱، ص ۱۵۳، چپ احسان عبلس، بیروت ۱۴۰۲/۱۹۸۲، محمد بن محمد مخلوف، شجرة النور الزكية في طبقات المالكية، بیروت ۱۳۵۰.
۵۵. ↑ ابن جزری، غایة النهاية في طبقات القراء، ج ۲، ص ۲۳۵، چپ برگشتنر، قاهره.
۵۶. ↑ ابن فرحون، الديباج المذهب في معرفة اعيان علماء المذهب، ج ۲، ص ۲۷۰، چپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۳۹۴/۱۹۷۴.
۵۷. ↑ علی بن عبدالله نباهی، تاریخ قضاة الاندلس، ج ۱، ص ۲۰۴، او، المرقية الغلبا فيمن يستحق القضاء والفتيا، چپ مریم قاسم طویل، بیروت ۱۴۱۵/۱۹۹۵.
۵۸. ↑ برای نمونه شعر و تفسیر و شرح حدیث او رجوع کنید به، احمد بن محمد مقرئ، ج ۵، ص ۴۸۷-۴۷۸، نفع الطیب، چپ احسان عبلس، بیروت ۱۳۸۸/۱۹۶۸.
۵۹. ↑ ابن خطیب، الاحطاة في اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۵۰، چپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
۶۰. ↑ ابن خطیب، الاحطاة في اخبار غرناطه، ج ۲، ص ۱۶۹، چپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
۶۱. ↑ ابن خطیب، الكتيبة الكامنة في من لقبناه بالاندلس من شعراء المائة الثامنة، ج ۱، ص ۱۲۸، چپ احسان عبلس، بیروت ۱۹۶۳.
۶۲. ↑ ابن خطیب، الكتيبة الكامنة في من لقبناه بالاندلس من شعراء المائة الثامنة، ج ۱، ص ۱۳۴، چپ احسان عبلس، بیروت ۱۹۶۳.
۶۳. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج ۶، ص ۴۹۹، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
۶۴. ↑ عمر فرّوخ، تاريخ الادب العربي، ج ۶، ص ۵۰۳، ج ۶، بیروت ۱۹۸۳.
۶۵. ↑ ابن قاضی، جنوة الاقتبل في ذكر من حلّ من الاعلام مدينة فلس، ج ۱، ص ۲۹۵-۲۹۱، ج ۱، رباط ۱۹۷۳.
۶۶. ↑ ابن قاضی، درة الحجال في أسماء الرجال (نیل وفیلت الاعین)، ج ۱، ص ۴۹-۴۷، چپ محمد احمدی ابوالنور، ج ۱، قاهره ۱۳۹۰/۱۹۷۰.
۶۷. ↑ ابن خطیب، الاحطاة في اخبار غرناطه، ج ۳، ص ۲۷۳، چپ محمد عبدالله عنان، قاهره ۱۳۹۳-۱۳۹۷/۱۹۷۳-۱۹۷۷.
۶۸. ↑ ابن فرحون، ج ۲، ص ۲۷۱-۲۷۲، الديباج المذهب في معرفة اعيان علماء المذهب، چپ محمد احمدی ابوالنور، قاهره ۱۳۹۴/۱۹۷۴.
۶۹. ↑ اسماعیل بغدادی، هدية العارفين، ج ۶، ستون ۱۶۵، در حاجی خلیفه، كشف الظنون، ج ۶، بیروت ۱۴۱۰/۱۹۹۰.
۷۰. ↑ خیرالدین زرکلی، ج ۷، ص ۳۹، الاعلام، بیروت ۱۹۸۰.
۷۱. ↑ مقاله جامع ژبیرت در مجله اندلس، ج ۲۸، ص ۳۸۱-۴۲۴، که درباره شخصیت ادبی و تاریخی او بویژه آثار ادبیش نگاشته شده است

منبع

دانشنامه جهان اسلام، بنیاد دائرة المعارف اسلامی، برگرفته از مقاله «بلفیقی»، شماره ۱۷۲۶.

رده‌های این صفحه: [تراجم](#) | [علمای اهل سنت](#) | [علمای قرن هشتم](#) | [فقه‌های مالکی](#) | [مشایخ صوفیه](#) | [مشایخ قرن هشتم](#)